Statens forurensningstilsyn
Norwegian Pollution Control Authority

INFORMASJON

TA-2290
2007

Byggevarer

Importører og forhandlere har ansvar for at de produktene de omsetter ikke inneholder forbudte stoffer, og at produktene ikke medfører helse- eller miljøskade ved bruk. Dette betyr at du som importør eller forhandler må vite hva produktene du omsetter inneholder og hvilke reguleringer som gjelder.

Cellegummi til isolasjon av rør. Foto: SFT.

Dersom du produserer, importerer eller omsetter produkter som kan skade helse eller miljø, skal du vise aktsomhet og treffe rimelige tiltak for å forebygge og begrense slike skader. Dette følger av produktkontrolloven § 3. Tiltakene skal bidra til at produktene er trygge å bruke og at de ikke medfører miljøskade ved bruk eller som avfall.

Rimelige tiltak vil først og fremst være:

- advarselsmerking
- informasjon om helse- og miljøfarlige egenskaper og virkninger
- bruksanvisninger

Andre tiltak kan også være nødvendige, for eksempel forsvarlig emballering, tilbakekalling eller utbedring av produkter. Eksempler på informasjon er brukerveiledninger, monterings-anvisninger og råd om bruk og vedlikehold. Kravene til produkter i lov, forskrift eller standard gjelder selv om det gis informasjon til forbruker.

Aktuelle produktgrupper

Byggevarer som kan inneholde forbudte eller regulerte stoffer er trykkimpregnert trevirke, isolasjonsmaterialer, impregnerte tekstiler, plastprodukter, lysstoffrør og sparepærer.

Produktforskriften
Mange helse- og miljøfarlige stoffer er regulert i produktforskriften. Et forbud kan gjelde generelt, for visse produktgrupper eller for enkelte bruksområder. Produktforskriften er en sentral forskrift for de som importerer og selger produkter.

Om produktforskriften:

Kapittel 2 og 4 i forskriften regulerer produksjon, import, eksport, omsetning og bruk av enkelte stoffer og stoffblandinger. Stoffer som kortkjedete klorparafiner, tributyltinn-forbindelser og penta- og okta-bromdifenyleter er det generelt forbud mot. Andre stoffer og stoffblandinger er kun tillatt brukt til enkelte formål. Ett eksempel er nonylfenoler og oktylfenoler som kun er tillatt i noen få typer produkter.

Kapittel 3 regulerer enkelte grupper av produkter som kan inneholde farlige stoffer.

Importørens plikter
Som importør har du ansvar for at produktene overholder kravene. Du må derfor ha kunnskap om produktenes innhold, for eksempel via dokumentasjon fra leverandøren. Når du mottar varene må du bl.a. ut fra ditt kjennskap til leverandøren og ut ifra type produkt, vurdere om produktene skal undersøkes nærmere, for eksempel ved stikkprøvekontroll eller analyser. Forhandlere har også ansvar for å påse at de produktene de selger overholder kravene.

Aktuelle stoffer

Bromerte flammehemmere
Bromerte flammehemmere (BFH) er en gruppe stoffer hvorav to er forbudt å bruke. Enkelte BFH er akutt giftige for vannlevende organismer. Stoffene er ikke akutt giftige for mennesker, men ved gjentatt eksponering er det påvist at noen kan føre til leverskade. Det er mistanke om at enkelte BFH har hormonforstyrrende egenskaper og at de kan gi skader på nervesystemet.

Bruksområde
Tekstiler fra institusjoner, transportmidler og lignende kan innholde BFH. BFH brukes også i kretskort og i plast i elektriske og elektroniske produkter, i plastbasert isolasjon av typen EPS, XPS (byggeskum) til isolasjon i bygg, på veifyllinger og i cellegummi til isolasjon av rør.

Avfall
Avfall som inneholder 0,25 prosent av hvert enkelt stoff av penta-BDE, okta-BDE, deka-BDE, heksabrom-syklododekan (HBCDD) eller tetrabrombisfenol A (TBBPA), er definert som farlig avfall.

Regulering
Produktforskriften § 2-20 forbyr produkter som inneholder penta-BDE eller okta-BDE. Det er foreslått forbud mot deka-BDE. Heksabrom-syklododekan (HBCDD) og tetrabrombisfenol A (TBBPA) er foreslått forbudt i forbrukerprodukter.

Kadmium
Kadmium og kadmiumforbindelser er akutt og kronisk giftige for mennesker og dyr. De fleste kadmiumforbindelser er kreftfremkallende.

Bruksområder
Kadmiumforbindelser og maling har vært brukt som fargestoffer i plast, i oppladbare batterier og som stabilisator i plastmaterialet PVC.

Regulering
Produktforskriften §§ 2-11 og 2-12 forbyr kadmium og kadmiumforbindelser i fargestoff og som stabilisator i produkter. Det er foreslått mer omfattende forbud mot kadmium i forbrukerprodukter.

Innhold av tungmetaller i impregnert tre kan avdekkes med en XRF-måler. Foto: SFT

Krom og arsen
Krom- og arsenforbindelser kan være akutt giftige og kronisk giftige for mange organismer i små konsentrasjoner og kan forårsake kreft. Norske miljøvernmyndigheter har vedtatt en målsetning om å redusere utslippene av krom og arsen vesentlig, senest innen 2010. Stoffene er oppført på myndighetenes prioritetsliste.

Bruksområde
Krom og arsen har vært brukt til impregnering av trevirke, og dette trevirket er fortsatt en stor kilde for tilførsel av krom og arsen til miljøet.

Avfall
Kobber-, krom- og arsenimpregnert (CCA-impregnert) trevirke er klassifisert som farlig avfall og skal ikke blandes med annet avfall.

Regulering
Produktforskriften § 3-6 forbyr import og/eller omsetning av krom- og arsenimpregnert trevirke, unntatt til enkelte bruksområder innenfor næringsvirksomhet. Det er forbudt å importere og/eller omsette EE-produkter som inneholder seksverdig krom (produktforskriften § 3-18).

Perfluorerte stoffer
Perfluoroktansulfonat (PFOS) og andre perfluorerte stoffer er en stoffgruppe det settes økende fokus på. Stoffene er giftige for vannlevende organismer, de er persistente, bioakkumulerende og kan spres globalt. De representerer derfor på sikt en potensiell fare for mennesker og dyr.

Bruksområder
PFOS-relaterte forbindelser har vært brukt i industri- og forbrukerprodukter siden 1950-tallet. Stoffene brukes hovedsakelig på grunn av sine gode overflateegenskaper og anvendes blant annet som impregnering i tekstiler, maling og lakk. PFOS har vært brukt i brannskum.

Regulering
PFOS er forbudt i brannskum, tekstiler og impregneringsmidler, jf produktforskriften § 2-23. Utslipp av PFOS og PFOS-relaterte forbindelser (stoffer som kan brytes ned til PFOS) skal stanses eller reduseres vesentlig innen 2010. Perfluorert oktansyre er foreslått forbudt i forbrukerprodukter.

Illustrasjonsfoto sparepærer. Kilde: OSRAM

Kvikksølv
Kvikksølv akkumuleres i organismer og oppkonsentreres i næringskjeden, og er derfor mest skadelig for dyr på toppen av næringskjeden. De mest alvorlige skadevirkninger av kvikksølv er skader på nervesystemet, nyreskader og kontaktallergi.

Bruksområder
Kvikksølv brukes fortsatt i amalgamfyllinger, men forbruket er sterkt synkende. Enkelte typer måleinstrumenter som blodtrykksmålere, barometre og noen termometre, lysstoffrør og sparepærer inneholder kvikksølv.

Regulering
Det er forbudt å importere og/eller omsette kvikksølvholdige termometre, jf produktforskriften § 2-6. Det er forbud mot kvikksølv i batterier (unntatt knappcellebatterier) og i de fleste EE-produkter. Det er forbud mot spare-pærer som inneholder mer enn 5 mg kvikksølv pr pære, jf. produktforskriften § 3-18, Vedlegg V.

Ftalater
Stoffgruppen ftalater er en gruppe stoffer som benyttes for å gjøre plast mykere. Vanlige ftalater er dietylheksylftalat (DEHP), dibutylftalat (DBP) og butylbenzylftalat (BBP). DEHP og DBP er klassifisert som reproduksjonsskadelige, det vil si at de kan skade forplantningsevnen og gi fosterskader. BBP er klassifisert som miljøskadelig og er giftig for vannlevende organismer. DEHP tilfredsstiller myndighetenes kriterier i Stortingsmelding nr. 25 (2002-2003) for prioriterte kjemikalier der utslippene skal reduseres vesentlig innen 2010.

Bruksområde
Ftalater brukes hovedsakelig som mykner i plast, særlig i PVC. Ftalater kan finnes i en rekke produkter, for eksempel leketøy, syntetisk lær, skosåler, regntøy, gulv- og takbelegg, kabler, tetningsmidler, emballasje, medisinsk utstyr, maling, lim og bilpleieprodukter.

Regulering
Det er forbud mot DEHP, DBP og BBP i alt leketøy og i småbarnsartikler. DIDP, DINP og DNOP er forbudt i leketøy og småbarnsartikler som kan puttes i munnen, jf produktforskriften § 3-12. DEHP er foreslått forbudt i forbrukerprodukter generelt.

Nærmere opplysninger
Nærmere opplysninger finnes på nettsiden Regelhjelp: www.regelhjelp.no under bransje import, engros og agentur, videre under produkter.